

Sinceris, qui ibi itidem sint numero tres scribendo ad Magi-
 stratum. Qua de re nihil decernere Consistorium nostrum
 voluit, antequam ex sua Reverentia, et Dr. Uelmanno,
 qui cum hac rem communicari optavit, quid sit de is to
 Bremensi Arminianismo, plenius penitusq. intellexis, cum
 parabant enim fratres, vos omnium optimè, quid ejus sit
 scituros, quidq. ex re istius Ecclesie sit judicaturus. Ecclesie
 Christi, inquit Ganchius, magis metus ab heretico et falsi
 doctoribus, quam à tyrannibus et ipso quoq. Anti-Christo
 manet; magis enim sunt metuenda insidia, quam vi-
 aperta. Flag. uti olim illa Ecclesia nostra in synodo
 Dordracena manum praebebat auxiliatricem, ita per eos
 ipsos, à quibus orta praesens calamitas, ita si ire obviam
 gliscens erroribus in nostra aliquatenus ritum sit
 potestate, deesse eidem Ecclesiae nolimus, deliberaturi,
 tum qui id commodissime fieri possit, vel per consisto-
 rium vel per classem, vel per synodum. Quia scri-
 ptum brevi affinis meus, per illum responsio curari, po-
 terit. Salve cum Reverendo Servo Dr. Tomaso. Dabam
 Amstelodami IX. cal. Aprilis Anno 1638.

Inscriptio.
 Carissimo, Doctissimoq. Dño Henrico
 Altingio D. Th. Doctori, ejusdemq.
 in Academia Groningana Professori
 Groningae.

Tui Amantissimus atq.
 observantissimus
 Henricus Geldorp Ecclesi-
 astes, Amstelod.

286.

Magnifico Havemannio Consuli Bren. Henricus Alting.
 Magnifice Dñe Consul, Vir amplissime, Dñe ac Patrone
 reverenter colende. Exposuit mihi vir Reverendus et doctissi-
 mus Dñ. Eucharis Ganchius, quod ab A. T. ad me refe-
 renda acceperat de tristibus dissidiis ac certaminibus in Ecclesia
 et schola vestra, proh dolor. subortis, simul etiam, quo
 pacto illa salva veritate sopiri posse existimem, ut A. T.
 paucis perscriberem, ejusdem nomine rogavit. Equidem
 sicut à teneris sacra quadam veneratione Ecclesiam
 Scholamq. vestram prosecutus sum, utpote eo patre geniti,
 cui cum utriusq. olim luminibus arctissima conjunctio
 et consiliorum omnium pro afferenda religionis veri-
 tate perpetua communicatio fuit, ita non potui non
 commoveri a nimo, postquam de controversiis, quae
 apud vos agitantur, non modo ex privatorum literis
 famāq.

359
famaque publica, verum etiam ex scriptis novissimis editis, tandem
ex Reverendi Dni Lanerini, viri, quantum colligere licuit,
veri pii ac sinceri, relecta plenissime cognovi. Neque enim
meum expendo tantum domestica incommoda, quae ex
distractionibus docentium pullulare solent: sed simul mente
intueor tam externa pericula, quae hinc in inclutam Remp.
vestram consurgent: tam etiam mala innumera, quae inde
in universam Eclesiam reformatam redundabunt. Prae-
sertim cum hostes Evangelii nullam in rem agere intenti
sint, quam ut coetus Evangelicorum purioris confessionis,
quorum numerus in Germania ad paucissimos est reductus,
partim intestinis dissensionibus dissolvant, partim vi exter-
na opprimant. Exempla passim obvia sunt, nec quid
de reliquis secretum habeant, obscurum esse potest. Quam-
obrem valde probe piam sollicitudinem ac senilem pruden-
tiam A. T. quae pro gravissimi muneris sui autoritate
id serio agit, ut non modo concordia inter disidentes
reparari, sed etiam puritas orthodoxae doctrinae inteme-
rata conservari propagarique queat. Huc autem nec cer-
tior, nec expeditior via fore videtur, quam si Eclesia
Bremensis confessio ex causa non dissimili, si satis re-
cordor, nata, atque a Magno Rezelio adornata, quasi possi-
minio revocetur, ac nova Pastorum, Professorum ac ha-
ceptorum subscriptione firmetur. Praeterea Canones
Ordinaceni à vestris quoque Theologis: ex quibus Clariss.
D. D. Coccius solus superest: conditi et approbati cum ea
conjungantur, tanquam formula Orthodoxi consensus
de doctrina secundum regulam divinarum scripturarum.
Et si dubium sit, utrum dogmata nonnulla novissimis scri-
ptis asserta, cum his consentiant, tentari et audiri ab Au-
plissimo Magistratu possent iudicia, sive Eclesiarum, sive
Academiarum Belgicarum, quibus uti ex literis Amstel-
damsensium nuperis perspexi, tota jam controversia inno-
tuit, nec levem attulit dolorem. Ita quidem ego sentio,
et in timore Domini sollicitè ponderata: nihil tamen
cuiquam praedicans, multo minus A. T. praescribens, quod
consilio, usu, autoritate, instructissima per se optimè
intelligit, quid malo huic in herba extinguendo conveni-
entissimum sit. Praecipuum decus inclutae Reipubl. Bre-
mensis ab annis fere LXXX est purioris doctrinae

Confessio, quae Dei beneficio in Ecclesijs Reformatis hactenus
sonat; illata in urbem vestram ab immortalis memoria
Heroci Danieli à Buren, et ex eo fortiter constantem
per mille pericula defensa ac benedicente Domino feliciter
servata. Quod ne in tristi hac temporum perturbatione
ac rerum concussione, non dicam, intercidat, sed quoquo
modo taminetur ac obscuratur, id verò A. T. nunc Prose
senatus et coeteri, qui ad clavum sedent, Reipubl. proceres
eodem zelo heroico ferventes, tanquam custodes utriusque
tabulae, nutritii Ecclesiae, ac domus Domini vindices,
curabunt ac praestabunt per gratiam ipsius. Eundem
oro toto pectore, ut A. T. spiritu gratia sua confirmet,
spiritu prudentia regat, spiritu potentia tueatur usque
ad extremum, omniaque eius consilia Ecclesiae ac scholae
nec non utriusque hospitio dulcissimo toti Reipubl. salutaria
esse velit. Me verò atque etiam Reverendum D. Canevinum
virum piū, doctum, et veritatis iuxta et pacis amantem
A. T. benevolentia reverenter commendo. Groningae
3. Julend. Aprilis. Anno ultimus patientis, sanctorum
M. DC. XXXVIII.

Inscriptio.

A. T. observantissimus cultor
Henricus Altius.

Magnifico, Anglissimum, Dignitate, pru-
dentia et authoritate prestantissimo
D. D. Johanni Havemann, inclite Reipubl.
Bremensis Consuli Praesidi, Domino ac
Patrono reverenter colendo Breman.

267.

Clarissimo Magnifico Havemannio Christophoro Uhtemannio S. L.
Magnifice Domine Consul, Patrone. honorande; vehemen-
ter sanè doleo, Ecclesiam patriam meam, quae olim ortho-
doxias fuit observantissima à quibusdam novaturien-
sibus ad nova opinionum portenta, non sine magno totius
religionis reformatae periculo et scandalo abduci. Quinam
Amsterdamensis Synedrii nomine, ad Clar. Altiusium
ea de re scriptum sit, quidque ab illo et me requiratur,
mihi sanè neque animus neque otium fuit Cocii Synagoga
vel Willii commentarios in Prophetas aliquot minores
perlegendi et examinandi, sed ab iis, qui legerunt, im-
primis Reverendo sene Tomaro intellexi, eos doctrinam
Ecclesiarum